

Ének-zene

Helyi tanterv

9-11. évfolyam

9. évfolyam

A kilencedik évfolyamon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek ezen az évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak.

Megismertetem diákjaimmal „kedvenc” dalaimat, figyelmet fordítok a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés*, *Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A 9. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra**

Helyi tanterv témakörei	9. évfolyam óraszám
Zeneművek/ Énekes anyag	11
Zeneművek/ Zenehallgatási anyag	18
Komplex készségfejlesztés	7
Összesen:	36

TÉMAKÖR: Zeneművek / Énekes anyag

ÓRASZÁM: 11 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Hej, rozmaring, rozmaring; Körösfői kertek alatt; Szerelem, szerelem; Szeress egyet, s legyen szép; Szivárvány havasán; Én is voltam, mikor voltam

Életképek

Annyi nekem az irigyem; Éljen a barátság; Vígan, vígan

Ünnepek

Sok számos esztendőket; Paradicsom mezejibe; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat.

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Szeikilosz sírverse; Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); John of Fornsete: Nyárkánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Farkas Ferenc: Hajnalnóta; W. Byrd: Tavasz – kánon; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török

rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének; J. Haydn: Erdő mélyén – kánon;
W. A. Mozart: Jöjj, drága május; Ég a város – angol kánon

ISMERETEK

- A zsoltár típusú dallamok jellemzői.
- Ugrós és csárdás tánc típusok.
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban.
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben.
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése.
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése.
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése.
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése.
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára.

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Éneklés az iskolai kórusban.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projekteknél.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

TÉMAKÖR: Zeneművek / Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 18 óra

Szerelem, barátság

Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc.

Zeneművek és a történelem

J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 –ig.

Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz.

Életképek

Ugrós és csárdás dallamok – válogatás megújuló népzenei felvételekből.

J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menüett.

Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus.

L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel.

Régi muzsika kertje

Szeikilosz sírverse.

Missa de Angelis – Kyrie.

Dufay: L’homme arme mise – Kyrie.

G.P. Palestrina: Sicut cervus.

Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel – részlet.

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása..
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban.
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése.
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

Vokális műfajok, gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, duett, motetta.

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténelmi rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása.
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete.
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

Ének-zene

10. évfolyam

A tizedik évfolyamon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek ezen az évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A 10. évfolyamon a korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak nyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A 10. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra**

Helyi tanterv témakörei	10. évfolyam óraszám
Zeneművek/ Énekes anyag	9
Zeneművek/ Zenehallgatási anyag	21

Komplex képességfejlesztés	6
Összesen:	36

TÉMAKÖR: Zeneművek / Énekes anyag

ÓRASZÁM: 9 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Nem úgy van most, mint volt régen; Nézd meg, lányom;
Hej, révész, révész

Életképek

Eddig vendég; Én az éjjel nem aludtam; Hej, igazítsad; Irigyeim sokan vannak;

Ünnepek

Víg volt nekem az esztendő; Szent János áldása;

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Franz Schubert: A hársfa; Franz Schubert: A rózsa a gerle, Franz Schubert: Már olvad, ó...-kánon,
Johannes Brahms: Bölcsődal, Giuseppe Verdi: Nabucco: Rabszolgák kórusa, Erkel Ferenc: Bánk
bán: Hazám, hazám, vagy Bordal, Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black
Joe- spirituálé.; Oh happy day;

ISMERETEK

- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése.
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése.
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése.

- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése.
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Tradíció, átdolgozás, műzene, dalciklus, duett, tercett, kvartett, kvintett.

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekből.
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

TÉMAKÖR: Zeneművek / Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 21 óra

Szerelem, barátság

Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Liszt Ferenc: Szerelmi álmok; G. Bizet: Carmen – Habanera; G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélárja; R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el...

Zeneművek és a történelem

F. Chopin: Forradalmi etűd
 R. Schumann –H. Heine: Két gránátos
 Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz
 A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek
 D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek
 A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán - részletek

Zeneművek és az irodalom

F. Schubert –J. W. Goethe: Margit a rokkánál

S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca
Carl Orff: Carmina Burana – In taberna
Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas
Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek

Életképek

M. Ravel: Bolero
Johann Strauss: Éljen a magyar - polka
Kodály Zoltán: Galántai táncok-részletek
Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat
I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete
G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet
Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek
Kodály Zoltán- Arany János: Csalfa sugár,
Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet
Kurai József: Estéli nótázás

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Liszt Ferenc: Esz-dúr zongoraverseny – I. tétel
Erkel Ferenc: Bánk bán –Keserű bordal, Hazám, hazám
Bartók Béla: Concerto – II. tétel, Párok játéka
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus- részletek
Szokolay Sándor: Ima, rontás ellen
Kurtág György: Játékok – részletek
Ligeti György: Hungarian rock

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása.
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban.
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése.
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

Vokális műfajok, dalciklus, etűd, bicinium, hangfűrt

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténelmi rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása.
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete.
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

Ének-zene

11. évfolyam

A tizenegyedik évfolyamon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek ezen az évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség

élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

Helyi tanterv témakörei	11. évfolyam óraszám
Zeneművek/ Énekes anyag	10
Zeneművek/ Zenehallgatási anyag	18
Komplex készségfejlesztés	8

TÉMAKÖR: Zeneművek / Énekes anyag**ÓRASZÁM: 10 óra****Népdalaink világa***Szerelem*

A csitári hegyek alatt; Szép a gyöngyvirág egy csokorba; Este, este, de szerelmes kedd este

Életképek

Most jöttem Gyuláról

Ünnepek

Gyújtottam gyertyát

Műzenei szemelvények, más népek dalai és populáris zene

Aranyosom; Ma come balli bella bimba,

Brahms: Bölcsődal; Verdi: Nabucco – Rabszolgák kara; Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Bródy János: Ha én rózsza volnék..., Szörényi Levente – Bródy János: István, a király rockopera – Felkelt a napunk, Máté Péter – S. Nagy István: Azért vannak a jó barátok, Varga Miklós –Varga Mihály: Európa, Kovács Ákos: Ilyenek voltunk, Várkonyi – Charlie: Könnyű álmod hozzon az éj

ISMERETEK

- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Népdalelemzés, népdalok jellemzői
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése.
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése.

- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése.
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése.
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Átdolgozás, műzene, 12 hangú sor, atonalitás, politonalitás, avantgard

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

TÉMAKÖR: Zeneművek / Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 18 óra

Zene és nyelv:

Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska – La violetta; Beethoven: Örömmóda – Freude schöner ;

Zene és mozgás:

Csajkovszkij: Diótörő, Hattyúk tava, Hacsaturján: Kardtánc, Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Csibék tánca

Populáris magyar zene:

Azért vannak a jó barátok - Máté Péter–S. Nagy István; Európa - Varga Miklós–Varga Mihály;
Felkelt a napunk - Szörényi–Bródy; Nemzeti dal - Tolcsvay László–Petőfi Sándor; Te majd kézenfogsz és hazavezetsz - Presser Gábor; Valaki mondja meg - Presser–Adamis; Zene nélkül mit érek én - Máté Péter

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenei történeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása.
- A zeneszerzők helye a különböző zenei történeti korokban.
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése.

- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal.
- Vokális művek eredeti nyelven és magyar fordításban, magyar szöveggel

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

jazz, ragtime, musical, kromatikus mozgás, neoklasszicizmus, prozódia, balett

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása.
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete.
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

